

Halk Sağlığı Bakış Ağısıyla alışma Yaşamında Risk İletişimi, Toplum Katılımı ve İnfodemi Yönetimi

Dilek ASLAN

Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi

Halk Sağlığı Anabilim Dalı

diaslan@hacettepe.edu.tr

diaslan.dr@gmail.com

[linkedin.com/in/dilek-aslan-a2488547](https://www.linkedin.com/in/dilek-aslan-a2488547)

27.3.2025

Çıkar çakışması beyanı

Bu sunumu etkileyecek herhangi bir çıkar çakışmam bulunmamaktadır.

D. Aslan
27.3.2025

Amaç

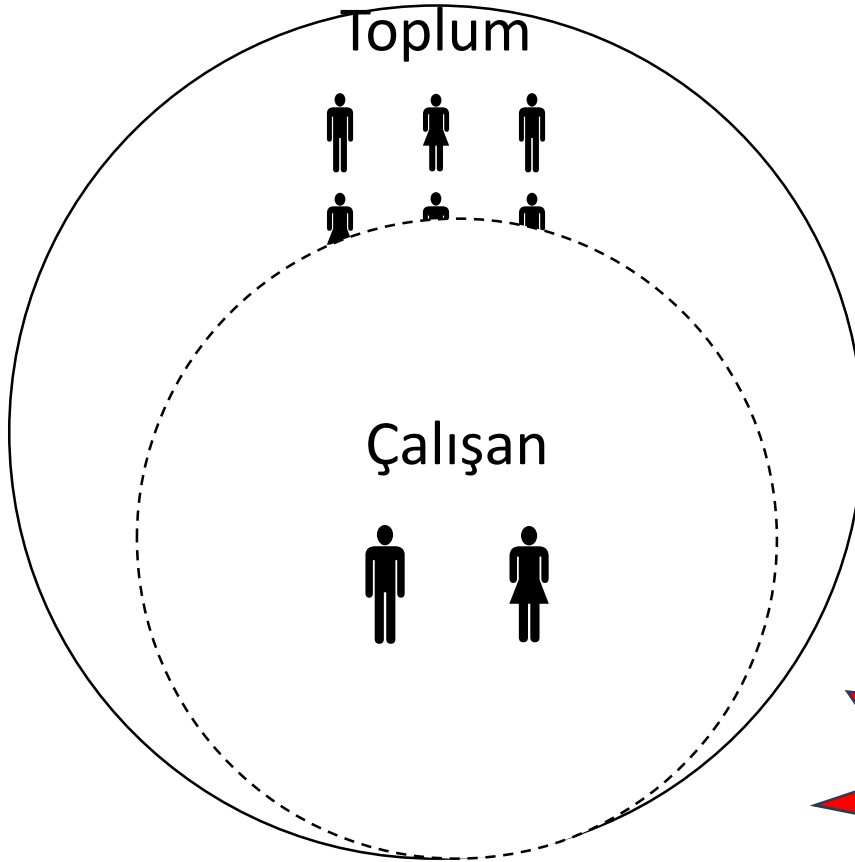
Bu sunumda *halk sağlığı bakış ağısıyla* çalışma yaşamında risk iletişimi, toplum katılımı ve infodemi yönetimi ile ilgili temel kavramların açıklanması, bir örnek üzerinden sorun tespiti ve soruna yönelik çözüm için yaklaşım önerisinin paylaşılması amaçlanmıştır.

Çalışma yaşamı

Güvenli bir çalışma ortamı ?

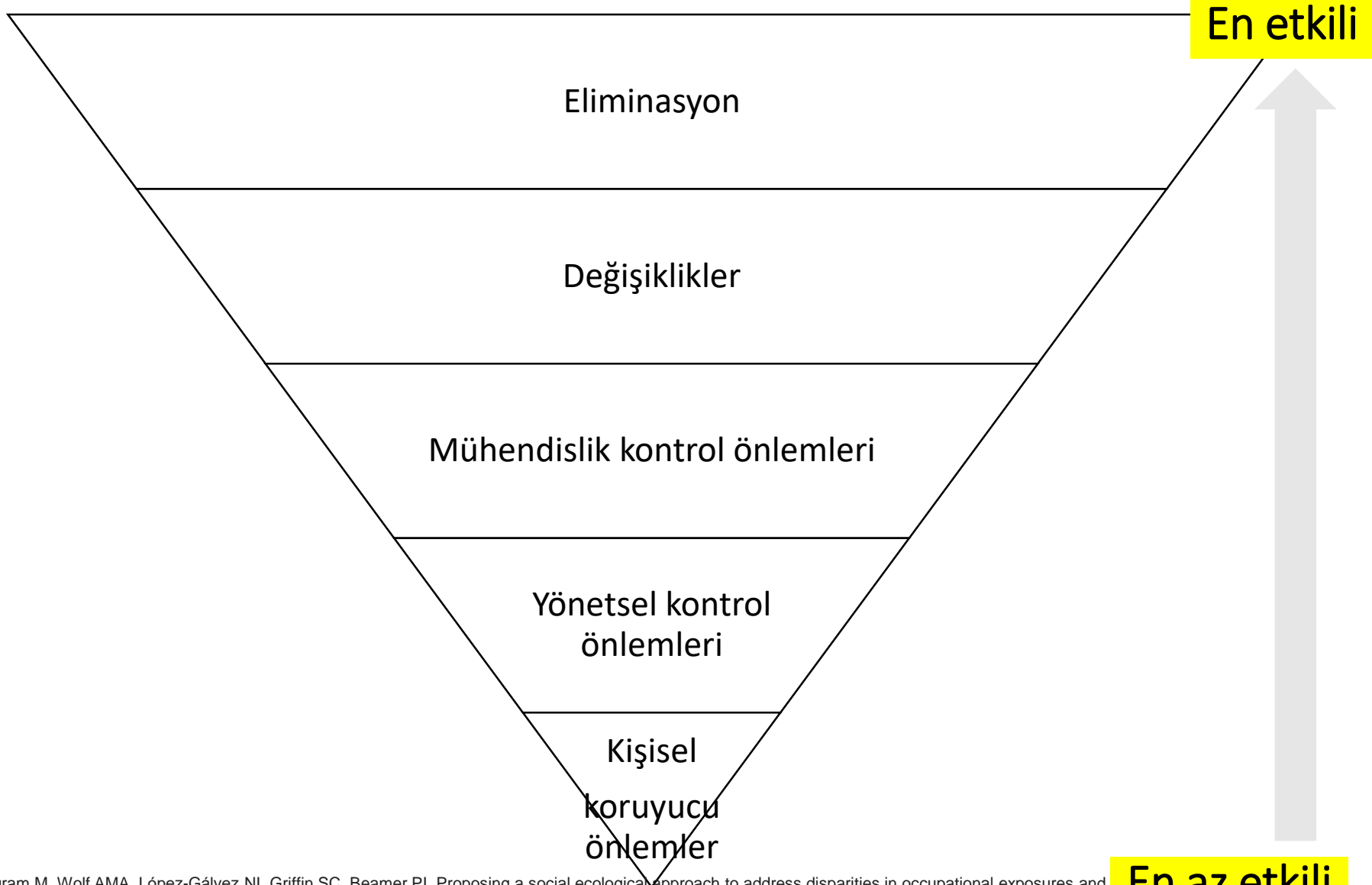
Çalışma yaşamı

Yeti
kayıbı

Ölüm

Çalışma yaşamında kontrol hiyerarşisi

COVID-19

Climate
iklim

Conflict
Savaşlar/çatışmalar

Ekonomi

Yer
değişirmeler

Kanem N, Murray CJL, Horton R. The Lancet Commission on 21st-Century Global Health Threats. Lancet. 2023 Jan 7;401(10370):10-11. doi: 10.1016/S0140-6736(22)02576-4. Epub 2022 Dec 15. PMID: 36529147; PMCID: PMC9754642.

<https://www.wfp.org/global-hunger-crisis>

Çalışma yaşamı

COVID-19

Climate
iklim

Conflict
Savaşlar/çatışmalar

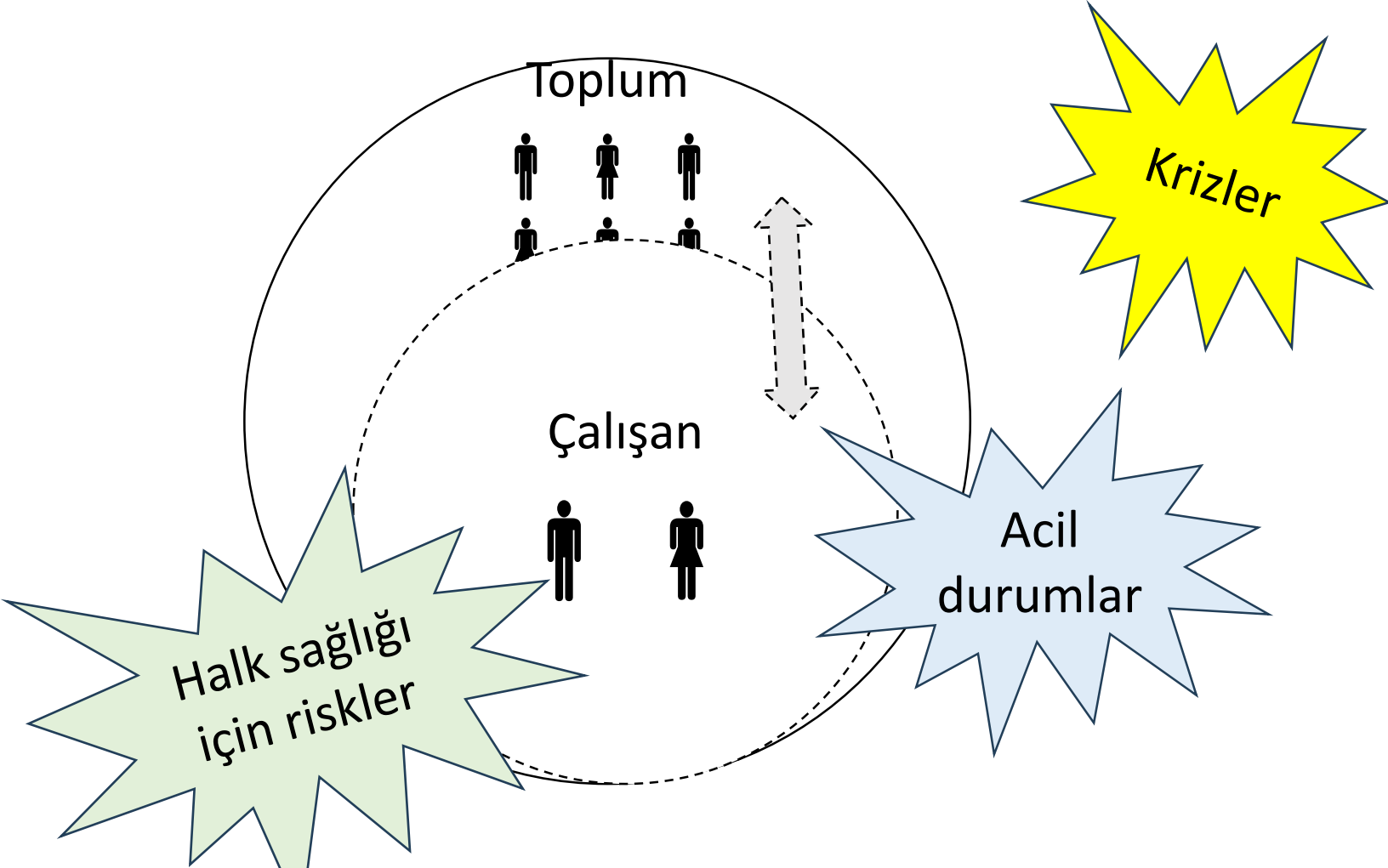
Ekonomi

Yer
değiştırmeler

Kanem N, Murray CJL, Horton R. The Lancet Commission on 21st-Century Global Health Threats. Lancet. 2023 Jan 7;401(10370):10-11. doi: 10.1016/S0140-6736(22)02576-4. Epub 2022 Dec 15. PMID: 36529147; PMCID: PMC9754642.

<https://www.wfp.org/global-hunger-crisis>

Çalışma yaşamı

Çalışma yaşamı

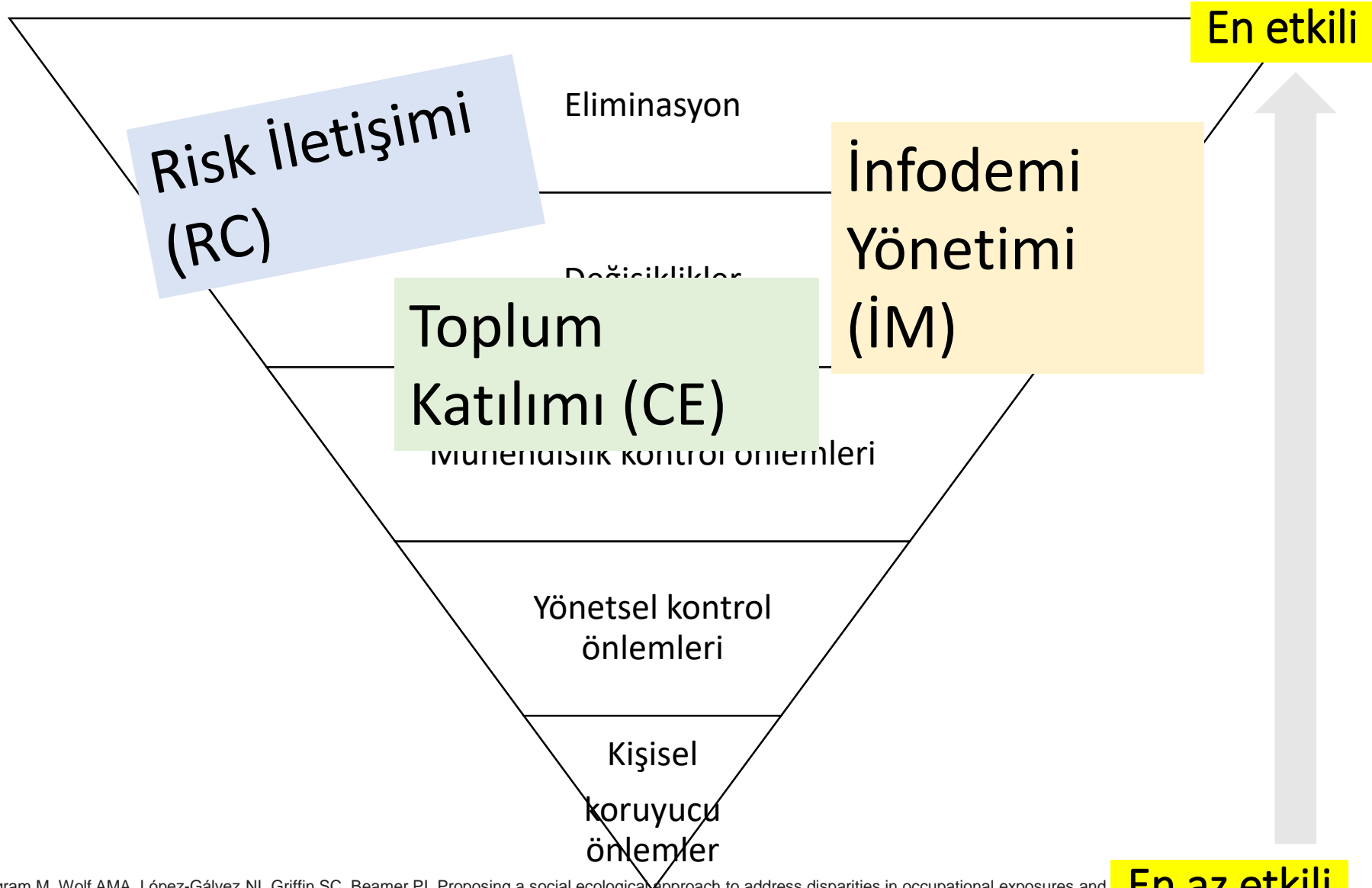
Risk İletişimi (RC)

Toplum Katılımı (CE)

İnfodemi Yönetimi (İM)

Çalışma yaşamında kontrol hiyerarşisi

Kavramlar

Risk İletişimi (RC)

Toplum Katılımı (CE)

İnfodemi Yönetimi (İM)

Risk iletişimi

Risk iletişimi (risk communication)

- ✓ Herhangi bir olayda/krizde temel bir halk sağlığı müdahalesidir.
- ✓ Amacı, risk altındaki kişilerin karşı karşıya kaldıkları bir tehdidin/tehlikenin etkilerini azaltmaya yönelik olarak bilinçli bir şekilde karar verebilmelerini ve koruyucu önlemleri alabilmelerini sağlamaktır.

WHO, <https://www.who.int/emergencies/risk-communications>

WHO, Risk communication Essentials <https://openwho.org/courses/risk-communication>

ECDC, <https://www.ecdc.europa.eu/en/health-communication/risk-communication>

Risk

Risk algısı

Risk
değerlendirmesi

Risk iletişimi

Risk yönetimi

Risk iletişimi (risk communication)

- ✓ Uzmanlar (profesyoneller), yetkililer ve sağlık riski (tehlikesi) ile karşı karşıya kalan kişiler arasında gerçek zamanlı bilgi, öneri ve görüş alışverişini ifade eder.

WHO, <https://www.who.int/emergencies/risk-communications>

WHO, Risk communication Essentials <https://openwho.org/courses/risk-communication>

ECDC, <https://www.ecdc.europa.eu/en/health-communication/risk-communication>

Risk iletişimi (risk communication)

1. Güven oluşturun ve oluşan güveni sürdürün
2. Belirsizlikleri nemseyin ve iletişim kurun
3. Bütün iletişim süreçlerinde şeffaf ve hızlı olun
4. Toplum iletişiminde proaktif olun
5. Etkilenenleri sürece dahil edin
6. Entegre yaklaşımları kullanın
7. Ulusal kapasite oluşturun, ulusal aidiyeti destekleyin

WHO, <https://www.who.int/emergencies/risk-communications>

WHO, Risk communication Essentials <https://openwho.org/courses/risk-communication>

ECDC, <https://www.ecdc.europa.eu/en/health-communication/risk-communication>

Risk iletişimi (risk communication)

İletişim bir olayın başlangıcında başlayabilse ve gelişen bir krizin parçası haline gelebilse, risk iletişimi ile ilgili adımlar çok daha kolay atılabilir.

Toplum katılımı

Toplum katılımı (community engagement)

1. Toplum kim?
2. Kaygıları, sorunları **dinle**
3. Risk iletişimi adımları ve bilimin süreçlere aktarımı
4. Yanlış bilgiye karşı direnç oluştur
5. Toplumların sürece katılımı ve güçlendirilmesi

Toplum katılımı (community engagement) yararları

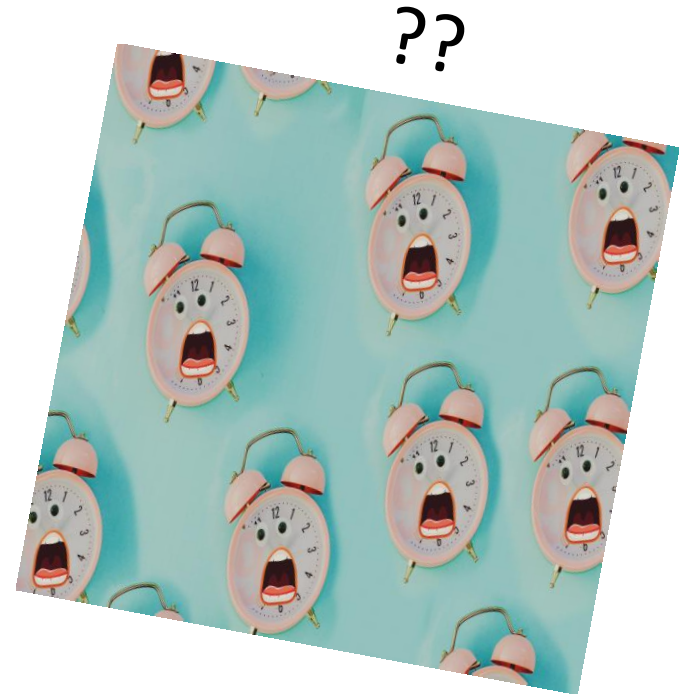
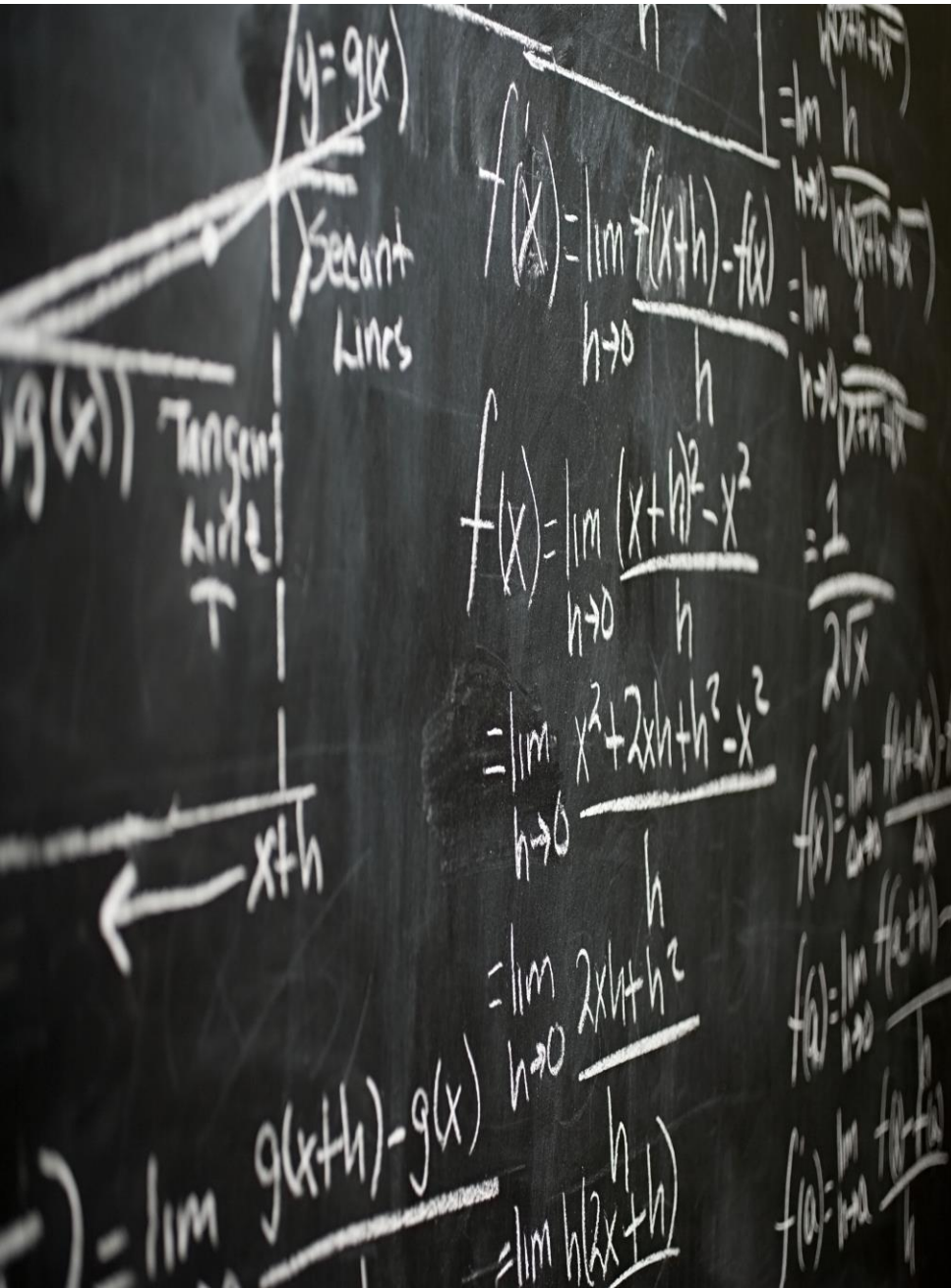
1. Toplumun yanıt vermesine katkı sağlar
2. Kabul edilebilir müdahalelerin oluşmasına yardımcı olur
3. Zamanında yanıt vermeyi hızlandırır
4. Kurumların başarısını artırır
5. Karar verme süreçlerine hedef toplumu entegre eder, yerel düzeyde karar verme süreçlerine katılım sağlar

Kavramlar

Risk iletişimi ve toplum katılımı

Toplumda belirsizlikleri önler, güven sağlar, endişeyi giderir.

İnfodemi yönetimi

Infodemi*

Bir salgın anında dijital ve fiziksel ortamlardaki yanlış ya da yanıltıcı **bilgi fazlalığı**.

*Dünya Sağlık Örgütü (World Health Organization)
https://www.who.int/health-topics/infodemic#tab=tab_1

10.03.2022

[/infodemiyonetimi.net/](https://infodemiyonetimi.net/)

Salgın gibi durumlarda, dijital ve/veya fiziksel ortamlarda bireylerin doğru davranışlara yönelmesini zorlaştıran yanlış bilgi, çarpıtılmış/kasıtlı yanlış bilgi, bilgi boşluğu, söylenti, doğrulanmamış bilgi, komplo teorisi gibi farklı bileşenleri olan bilgi bolluğudur.

Dünya Sağlık Örgütü

İnfodemi yönetimi

Sağlık sistemindeki yapıların içine yerleştirilmesi
gereken halk sağlığı uygulaması

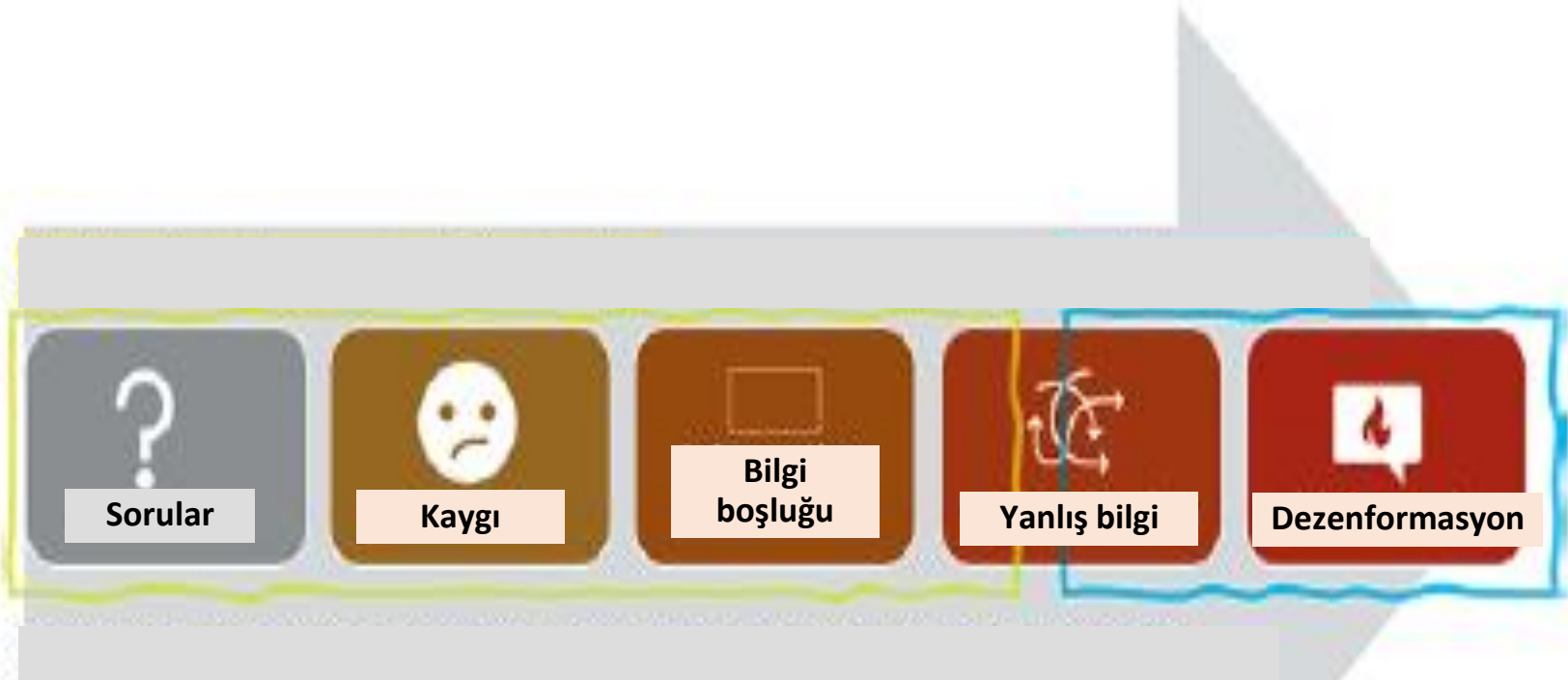
Benzetme

'Blind men and the elephant'

Buckle KL, Poliakoff E, Gowen E. The blind men and the elephant: The case for a transdiagnostic approach to initiation. *Front Psychol.* 2023 Feb 7;13:1113579.

Kumar S. Blind men and an elephant. *Blood.* 2015 Jan 29;125(5):745-7.

İnfodeminin öğeleri (elements of infodemic)

İnfodeminin öğeleri (elements of infodemic)

Soru; bilmediğimizde, anlamadığımızda

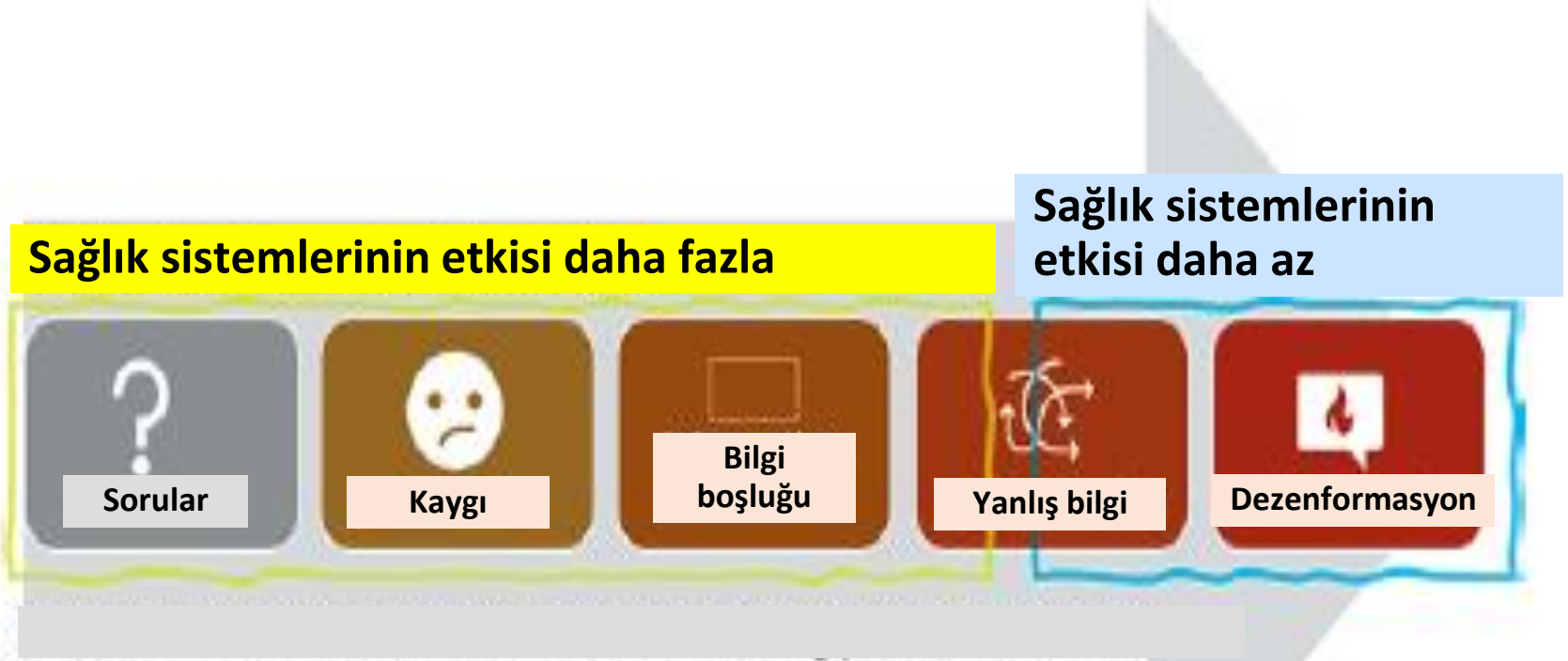
Kaygı; yeterince ikna olmadığımızda

Bilgi boşluğu; kişiler aktif olarak bilgi aradıklarında ve güvenilir bir yanıt bulamadıklarında

Yanlış bilgi (mezenformasyon); bilgi boşlukları doldurulamadığı zaman

Dezenformasyon; zarar vermek için kasıtlı olarak bilgi paylaşıldığında (ya da bilgi üretildiğinde)

İnfodeminin öğeleri (elements of infodemic)

İnfodemi yönetimi

Sadece geleneksel risk iletişimi ve sosyal medya erişim yaklaşımları yeterli değil...

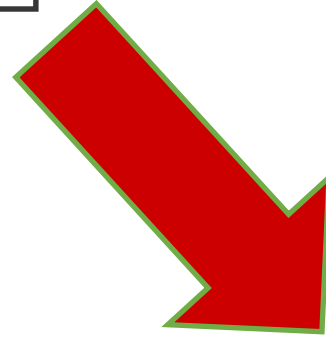
Altta yatan nedenleri ve öncü durumları anlamak amaçlar arasında

Kanıta dayalı sosyo-davranışsal modellerden yararlanmak yararlı...

İnfodemi yönetimi

Sağlıkla ilgili acil durumlar sırasında infodemiye yönetmek ve infodeminin sağlık davranışları üzerindeki olumsuz etkisini azaltmak için risk ve kanıta dayalı analiz ve yaklaşımların sistematik kullanımı...

**infodemi
yönetimi**

**Halkın
sağlığının
temel ilke ve
yaklaşımlarını
kullanır**

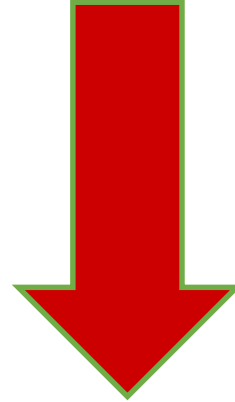
**infodemi
yönetimi**

Transdisipliner bir yaklaşım

**infodemi
yönetimi**

Doğru bilgi

Eylem/Uygulama

İnfodemi yönetimi müdahaleleri dört temel eylemi kapsar

1. Toplumun endişe ve sorularını dinlemek
2. Riskleri ve uzmanların/profesyonellerin önerilerini anlamak
3. Yanlış bilgiye karşı direnç oluşturmak
4. Toplumlarda olumlu davranışların oluşması konusunda güçlendirmek

İnfodemi ile ilgili transdisipliner kavrayışların sağlık sistemlerine uyum süreci

Hazırlıklı olmak ve izlemek

1. Toplumun endişesini ve yanlış bilgiyi anlamak amacıyla **sosyal dinleme**
2. Nitelikli bilginin sunulması

Tespit etmek ve müdahale etmek

3. Müdahalelerin uygulanması ve izlenmesi
4. Yanlış bilgilere karşı bireylerin ve toplumun sağlık davranışlarının ve dayanıklılığının (resilience) desteklenmesi, toplum katılımı

Güçlendirmek

5. Salgın hazırlığının ve sağlıkla ilgili akut olaylara yanıtın güçlendirilmesi

Sağlığın Geliştirilmesi Yaklaşımıyla İnfodemi Yönetimi Eylemleri

- Doğru bilgi sağla
- Kırılgan grupları gözet
 - Sosyal dinleme mekanizmalarını kur
- Toplum katılımını sağla

1

Kolaylaştır

Aracı ol

2

- Toplum liderleri ile ilişki kur
- İki yönlü iletişim sağla
- Farklı disiplinlerin desteğini al, iş birliğine öncelik ver
- Dezenformasyon yayanların taktiklerini boşa çıkaracak yetkinlikler geliştir

- "Bütün politikalarda sağlık" yaklaşımını benimse
- En fazla risk altında olanlara öncelik verilmesini sağla
 - Sağlığın bütün belirleyicilerini dikkate al

3

Savunuculuk yap

SOURCE

White B, Phuong L, Roach J, Teggelove N, Wallace H. Pandemics, infodemics and health promotion. Health Promot J Austr. 2023 Feb;34(1):169-172.5.3.2023

CREATED BY

Dilek Aslan, 25.3.2023

iki temel kavram

Şeffaflık

Güven

Hatırlatmalar...

Uluslararası belgeler...

Uluslararası Sağlık Tüzüğü (IHR)

Küresel sağlık güvenliği/güvencesi için...

Ülkeler için uzlaşa belgesi...

Rehber...

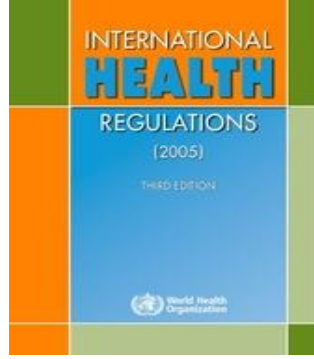

Uluslararası Sağlık Tüzüğü (IHR)

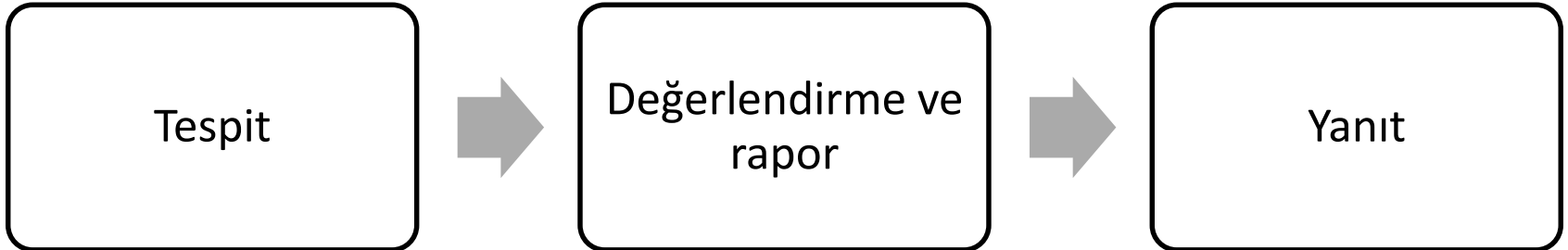
Küresel sağlık güvenliği/güvencesi için...

Ülkeler için uzlaşma belgesi...

Rehber...

Halk sağlığı olayları

Örnekle ilerleyelim...

Örnekle ilerleyelim...

Bir inşaat işçisi 'bir cismin çarpması' sonucu hayatını kaybetti...

25.3.2025

<https://www.thesafetymag.com/ca/topics/safety-and-ppe/alberta-construction-worker-dies-after-being-struck-by-object/529728>

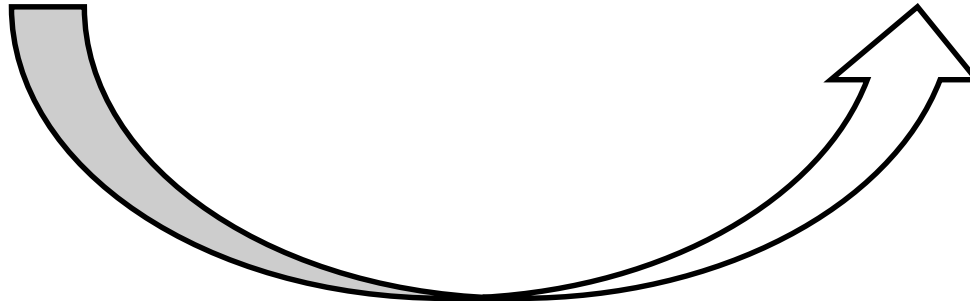
Risk İletişimi (RC), Toplum Katılımı (CE), İnfodemi Yönetimi (İM) konularında hangi sorunlar/eksiklikler olmuş olabilir?

Örnekle ilerleyelim...

Çalışma
koşulları

Yaşamını
kaybeden
işçi

Risk
iletişimi

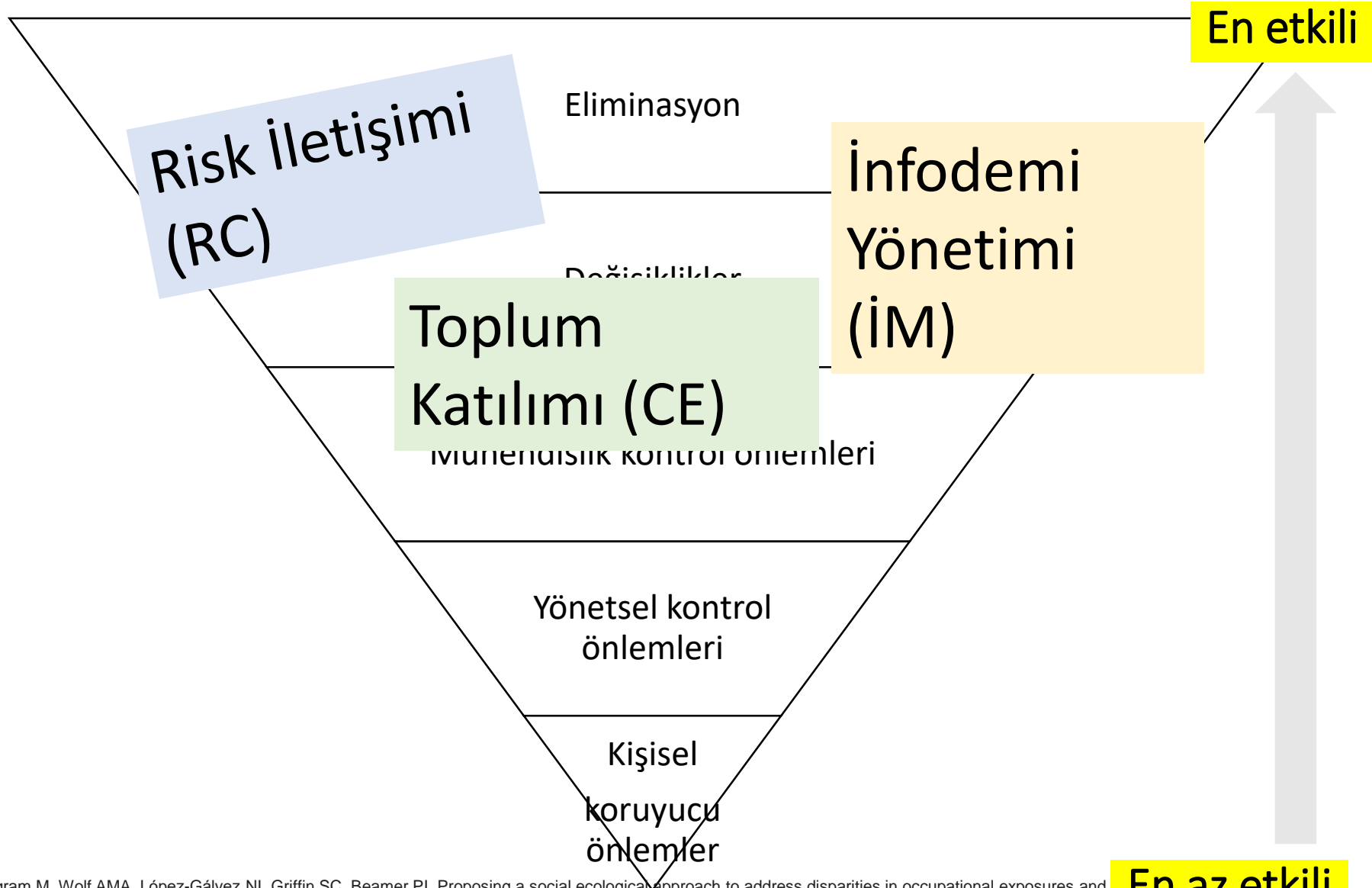
Toplum
katılımı

İnfodemi
yönetimi

Hangi olası
sorunlar?

Sorunları nasıl
önleyelim?

Çalışma yaşamında kontrol hiyerarşisi

Katkılar...

diaslan@hacettepe.edu.tr

diaslan.dr@gmail.com

[linkedin.com/in/dilek-aslan-a2488547](https://www.linkedin.com/in/dilek-aslan-a2488547)